

Leren van elkaar

De fases van groepsgedrag

Eind september en begin november organiseerden Bianca Leeuwerke en Esther Regtop, gedrags-specialisten bij het samenwerkingsverband, twee bijeenkomsten over groepsdynamiek en groepsge-drag voor 21 leerkrachten en IB'ers van 14 basisscholen. Doel: kennisoverdracht en daarmee de zelfredzaamheid op scholen vergroten.

'Als gedragspecialisten komen we op heel veel scholen van het samenwerkingsverband', vertelt Esther Regtop. 'We signaleerden dat er veel groepen waren met een lastige dynamiek en we kregen steeds meer aanvragen om met die groepen aan de slag te gaan, om ze weer in het gareel te krijgen. Dit was voor ons aanleiding om deze bijeenkomsten te organiseren: op die manier bereiken we veel meer mensen tegelijk, die hun kennis weer kunnen delen binnen hun school.' De bijeenkomsten, twee ochtenden, draaiden om groeps-gedrag en de vijf fases die een groep doorloopt. Bianca Leeuwerke: 'De eerste ochtend hebben we de theoretische achtergrond (zie kader Fases, red.) behandeld en zijn we aan de slag gegaan met oefeningen passend bij de verschillende fases die je als groep doorloopt. Als je weet

in welke fase je groep zich bevindt, kun je daar de juiste interventies en activiteiten op inzetten.'

Orde van de dag

Regtop: 'In de praktijk zien we vaak dat leerkrachten snel over willen tot de orde van de dag en daardoor te weinig aandacht besteden aan de groepsvorming en het groepsproces. Maar als je te weinig aandacht besteedt aan de groepsdynamiek, dan kan negatief gedrag gaan opspelen en kun je in een negatieve spiraal terechtkomen met je groep.' Leeuwerke: 'Wij zien de hulpvragen op grond van gedrag aanzienlijk stijgen tegen de tijd dat de herfstvakantie eraan komt. Veel groepen zijn dan gaan 'stormen' en dan komen bepaalde gedragingen aan het daglicht. Het is zaak dat die storm weer gaat liggen. Als je stilstaat bij de verschillen

de fases en je weet in welke fase je groep zich bevindt, dan kun je daar de juiste activiteit op inzetten. Tijdens de eerste ochtend hebben we veel oefeningen gedaan, die leerkrachten en IB'ers ook in de klas kunnen doen met hun leerlingen.'

Reset

Tijdens de tweede bijeenkomst, die vijf weken na de eerste plaatsvond, wisselde de groep ervaringen uit over hun klassen en de activiteiten die ze hadden ingezet. Daarna werd het 'resetten' van de groep besproken. Leeuwerke: 'Als je alleen nog maar politie-agentje aan het spelen bent, dan is het tijd voor een reset. Wij hebben met de groep gedeeld hoe wij dat in de praktijk doen, waarbij we ook filmpjes hebben laten zien. Resetten gebeurt in vijf fases, waar je met de groep doorheen gaat. In het kort: de

intake, waarin je het groepsprobleem in kaart brengt en een nulmeting doet. De confrontatiefase, waarin de groep wordt geconfronteerd met het groepsprobleem en toewerkt naar de keuze om het anders te willen gaan doen. De inzetfase, waarin we bespreken wat de groep verdient bij goed gedrag, maar ook wat de sancties zijn bij ongewenst gedrag. De actiefase, waarin de groep het daadwerkelijk anders gaat doen en de evaluatiefase, waarin je opnieuw meet, de successen viert en toeschrijft aan de groep.'

Cijfer 8,5

De bijeenkomsten zelf werden ook geëvalueerd door de groep. Regtop: 'De deelnemers waardeerden onze bijeenkomsten met een gemiddeld cijfer van een 8,5! Daar zijn we heel blij mee. Uit de evaluatie bleek ook dat de deelnemers het een fijne groep vonden, en er zijn onderlinge contacten gelegd. Ook gaan we in het voorjaar van 2020 weer twee bijeenkomsten organiseren, want we merkten dat de vraag groter was dan we aankonden; we hadden eigenlijk maar plek voor 20 mensen.'

Fases

Alle groepen, en dus ook schoolklassen, gaan globaal door 5 fases. De eerste is de oriëntatiefase. In een nieuwe groep (of na de zomervakantie met een nieuwe juf of meester) kijkt iedereen de kat uit de boom, leert iedereen elkaar kennen en wordt er gecheckt: hoe veilig is deze groep, wat zijn de normen, wat wordt er van me verwacht? Er wordt afgetast.

De volgende fase is de normeringsfase. Hierin kijkt de groep: wat spreken we met elkaar af? Wie heeft welke rol, wat zijn onze regels? Denk aan respect en verantwoordelijkheid als positieve groepsnormen. Als het goed gaat, is de leerkracht hierin een soort gezagvoerder. Die bepaalt de normeringen, maar dan wel samen met de leerlingen. Bijvoorbeeld met discussie-oefeningen. Met die discussie-oefeningen leren de leerlingen dat iemand een andere mening kan hebben, ze leren luisteren naar elkaar en ze leren elkaar laten uitspreken.

De derde fase is de presentatie-fase. Leerlingen gaan zich op een bepaalde manier presenteren en tot elkaar verhouden. Dit kan positief zijn, maar ook negatief. Het kan een ontzettend rustige tijd zijn of juist een kippenhok vol ruzie als het niet goed gaat. In deze fase kun je oefeningen doen waarin je zoekt naar overeenkomsten tussen leerlingen die elkaar niet zo aardig vinden, bijvoorbeeld door ze elkaar complimenten te laten geven, of door een over-de-streepspeel.

Fase 4 is de prestatie-fase. De klas is een systeem geworden, waarin prestaties worden geleverd, samengewerkt wordt en er geen concurrentie is. Deze fase is geen statisch gegeven, als leerkracht moet je dit blijven onderhouden.

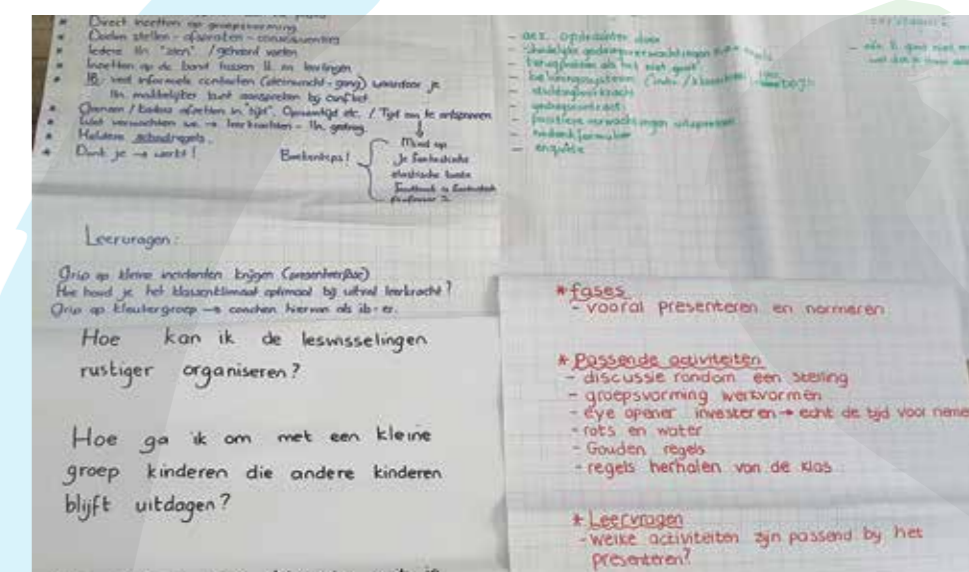
De laatste fase is de evaluatie-fase; die treedt vaak op aan het eind van het schooljaar of in groep 8. Kinderen kunnen gaan 'fitten' of gaan 'klitten'. Met fitten maken ze het afscheid makkelijker, met klitten stellen ze het uit. Belangrijk in deze fase is de afronding goed begeleiden, zodat die harmonieus verloopt. Onderdeel van de afronding zijn de eindmusical en een eindkamp. Als leerkracht vier je met je klas de successen.

Reacties

De deelnemende scholen waren Trimaran, St. Antonius, Hofstee, Aloysius, St. Barbara, Don Bosco, Driemaster, De Mient, Ark, Julianaschool, De Branding, De Kei, Jozefschool en Henricus. Een paar reacties:

- 'Een zeer nuttige en praktische scholing die je direct in kunt zetten op je school/in de klas. Nieuwe tips en ideeën opgedaan, die ik zeker ga inzetten.'
- 'Direct toepasbaar... mooi!'
- 'Mooie training; graag nogmaals organiseren na schooltijd, zodat veel meer leerkrachten de training kunnen volgen.'
- 'Trainers barsten van de kennis en vaardigheden. Teveel voor 2 ochtenden. Heel fijn!'

Kracht van de Groep - ook deelnemen?

- Twee (ochtend)bijeenkomsten door gedragspecialisten Esther Regtop en Bianca Leeuwerke.
- Over groepsdynamiek, de fases die alle groepen doorlopen en oefeningen en interventies om de groep in een positieve spiraal te krijgen.
- Over hoe je een groep kan resetten als het niet (meer) lekker loopt!
- In het voorjaar zijn er weer twee bijeenkomsten.

Wil je daarbij zijn? Meld je aan bij Esther Regtop of Bianca Leeuwerke: Esther.Regtop@aloyusstichting.nl of bianca.leeuwerke@aloyusstichting.nl.

'Als je alleen nog maar politieagentje aan het spelen bent, dan is het tijd voor een reset'